ЛЕНИН ТУЗГАН АРМИЯ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 37 (4284). | 21 февраль, ШАНБА — 1970 йил. | Баҳоси 2 тийин.

Ўзимизнинг тинч қурилиш ишларимизга киришгач, биз уни тўхтовсиз равишда давом эттириш учун бор кучимизни сарф қиламиз. Шу билан бирга, ўртоқлар, ҳушёр бўлингиз, мамлакатимизнинг ва Қизил Армиямизнинг мудофаа қобилиятини кўз қорачуғидай сақлангиз, бизнинг ишчи ва деҳқонларимиз ва уларнинг қўлга киритган муваффақиятлари жиҳатида бир секунд ҳам бўшашишга йўл қўйишга ҳақли эмаслигимизни унутмангиз.

В. И. Ленин.

23 ФЕВРАЛЬ — Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти куни

ҒОЛИБ, МУЗАФФАР

СОВЕТ АРМИЯСИ ВА ҲАРБИЙ ДЕНГИЗ ФЛОТИНИНГ 52 ЙИЛЛИГИ АРАФАСИДА АПН МУХБИРИ СССР МУДОФАА МИНИСТРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ, СОВЕТ ИТТИФОҚИ МАРШАЛИ К. МОСКАЛЕНКО ҲУЗУРИДА БЎЛИБ БИР НЕЧА САВОЛЛАРГА ЖАВОБ БЕРИШНИ УНДАН ИЛТИМОС ҚИЛДИ.

— Ҳозир Совет Қуролли Кучлари қандай аҳволда эканлиги ҳақида сўзлаб берсангиз?

Бу саволга жавоб беришдан олдин шуни таъкидлаб ўтмоқчиманки, социализм ғалабаларини контрреволюция кучлари ва жаҳон империализми ҳамлаларидан ҳимоя қилиш социалистик давлат ривожланишининг ҳамма босқичларида унинг жонажон иши бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади. Ҳар қандай революция, В. И. Лениннинг таъбири билан айтганда, ўзини ҳимоя қилабилгандагина арзигулик революция бўлади.

Биз коммунистлар ҳаммавақт воқеаларни хушёрлик билан баҳоловчи реалистлар бўлишимиз керак. Давримизнинг объектив реаллиги шундаки, биз доимий равишда ташқи ҳарбий хавф шароитида яшашга мажбур бўлмоқдамиз. Империализм мавжуд экан, бу хавф йўқолмайди. Лекин бу бизнинг илгарига қараб ҳаракат қилишимизни ҳеч хам тўхтата олмайди. Биз коммунизмни империализм ер юзидан абадий йўқолиб кетган вақтда қурамиз, деб кутиб ўтирмаймиз. Агар империалистлар бизнинг планларимизни бузишга уриниб кўрган тақдирда биз уларнинг ҳаракатларини дарҳол тўхтатиш, ҳар қандай агрессорни яксон қилиш учун барча зарур нарсаларга эга бўлишимиз керак. Шунинг учун ҳаётнинг ўзи қудратли ва ҳамиша юксак жанговар тайёр ҳолда турадиган Совет Иттифоқи Қуролли Кучлари зарурлигини такозо қилади.

Коммунистик партиянинг муттасил ғамхўрлиги, совет халқининг қудратли индустрияни ривожлантиришдаги буюк муваффақиятлари, саноатнинг ҳамма тармоқларининг ривожланиши, олимларимизнинг ажойиб муваффақиятлари туфайли Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти энг замонавий қуролли кучларга эга бўлиб, биринчи даражадаги қуроллар ва жанговар техника билан жиҳозланди.

Совет Қуролли Кучлари турли калибрдаги ва ҳар хил мақсадлар учун мўлжалланган ядро қурол-яроғлари билан, ҳар қандай радиусда ҳаракат қила оладиган ракеталар билан, атом сувости кемалари ва бошқа ракета қуроли бўлган замонавий кемалар, товушдан тез учадиган реактив самолётлар, бизнинг совет осмонимизни ишонч билан қўриқловчи ракета-зенит комплекслари билан жиҳозланган. Совет Қуролли Кучлари замонавий илмий техника тараққиётининг энг яхши ютуқларини ўзида мужассамлаштирган.

Бизнинг Қуролли кучларимиз урушдан кейинги вақт ичида қанчалик тубдан ўзгарганлигини яхшироқ тасаввур этиш учун бир неча рақамларни келтираман.

Замонавий совет мотоўқчи дивизияси 1939 йилги дивизияга нисбатан танклар бўйича 16 марта, бронетранспортерлар ва бронемашиналар бўйича 37 марта, автоматик қуроллар бўйича 13 марта, алоқа воситалари бўйича 5 марта устун туради. Бу техниканинг сифати жиҳатидан эса таққослаб бўлмайдиган даражада афзалдир.

Дивизиялар техникавий жиҳозланишининг ўсиши уларнинг жанговар имкониятларини анча оширди. Масалан, 1939 йилги дивизиянинг битта артиллерия-миномет залпи вазни 1700 килограмм бўлса, ҳозирги вақтдаги дивизия залпи 53 минг килограммга тенгдир. Мен бу ерда қудрати ғоят катта бўлган ядро қуролини ҳисобга олмаётирман.

Совет ҳарбий авиацияси ҳам тубдан ўзгарди. Поршенли двигатели бўлган самолётлардан замонавий реактив машиналарга ўтилди. Улар соатига 2,5—3 минг километр тезлик билан учади. Реактив самолётларнинг бомба залплари ҳам уларнинг поршенлик ўтмишдошлари имкониятларидан бир неча бор юқоридир. Ҳарбий ҳаво кучлари ихтиёрида шундай самолётлар борки, улар ҳар қандай об-ҳаво шароитида қитъалараро парвоз қилиб, ядро зарядли жанговар ракеталар билан кучли зарба бера оладилар.

(Давоми иккинчи бетда)

ОЛМАЛИҚ РУХ ЗАВОДИ — УМУМХАЛҚ ҚУРИЛИШИ

Кеча, Олмалиқ шаҳар партия активи йиғилиши бўлиб ўтди. Актив йиғилишида ооласть партия комитетининг биринчи секретари ўртоқ М. М. Мусахонов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг В. И. Ленин номли Олмалиқ кон-металлургия комбинати ишлаб чиқариш қувватларини янада ўстириш ва 1970 йилда рух заводини ишга туширишни таъминлаш тадбирлари тўғрисидаги қарори ва шу муносаоат билан шаҳар партия ташкилоти олдида турган вазифалар ҳақида. доклад қилди.

Актив йиғилиши қатнашчилари ғоят муҳим аҳамиятга эга бўлган бу завод қурилишини жадаллаштириш, уни партия ва ҳукумат белгилаган муддатларда ишга тушириш, шу муносабат билан бинокор ва монтажчилар олдида турган вазифаларни атрофлича муҳокама қилдилар ва тегишли тадбир белгиладилар.

Партия активи йиғилишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин, область партия комитетининг секретарлари Б. М. Истомин, К. Н. Бекаев, область ижроия комитетининг раиси Э. Т. Шайхов ва бошқа ўртоқлар иштирок этдилар.

САЙЛОВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШУВЛАР

Ўзбекистон сайлов округларида бўлиб ўтаётган йиғилишларда СССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари меҳнаткашлар билан учрашмоқдалар.

Тошкент Ленин сайлов округидан СССР Олий Совети депутати — КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов билан республика «Билим» уйида бўлиб ўтган учрашувга бир мингдан ортиқ киши келди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова, Республика Министрлар Совети Раиси Р. Қурбонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари И. Г. Анисимкин, Н. М. Матчонов ва Р. Н. Нишонов, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусаханов, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосари М. Т. Турсунов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. Расулов ҳамда СССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг бошқа депутатлари ўз сайловчилари билан учрашди.

Депутатлар ўз нутқларида Ўзбекистон ва бошқа қардош республикаларнинг меҳнаткашлари партия XXIII съездининг ҳамда КПСС Марказий Комитетининг кейинги пленумлари қарорларини изчиллик билан амалга ошира бориб, коммунистик қурилишда янгидан-янги муваффақиятларга эришаётганликлари ҳақида, В. И. Ленин туғилган куннинг яқинлашиб келаётган 100 йиллигини муносиб равишда кутиб олишга тайёрланаётганликлари тўғрисида гапирди.

Йиғилишларнинг иштирокчилари халқ вакилларига хўжалик ва маданий қурилиш суръатларини жадаллаштириш учун, халқ моддий фаровонлиги даражасини янада ошириш учун мавжуд резервлар ва имкониятлардан тўларок фойдаланишни назарда тутган янги наказлар бердилар. (ЎзТАГ).

1870 ЛЕНИН ЙИЛИ 1970

ВАТАН ҚАЛҚОНИ

ИШЧИ-ДЕҲҚОН ҚИЗИЛ АРМИЯСИ ТЎҒРИСИДА ХАЛҚ КОМИССАРЛАРИ СОВЕТИНИНГ ДЕКРЕТИ

Эски армия меҳнаткашларни буржуазия томонидан синфий эзиш қуроли бўлиб хизмат қилди. Ҳокимиятнинг меҳнаткашлар ва эксплуатация қилинувчи синфлар қўлига ўтиши билан янги армияни тузиш зарурати туғилди, бу армия ҳозирги вақтда Совет ҳокимиятининг таянчи, яқин келажакда доимий армиянинг умумхалқ қуролланишига ўтиши учун пойдевор ҳамда Европада бўлажак социалистик революцияга мададкор бўлиб хизмат қилади.

I

Шуни назарда тутиб Халқ Комиссарлари Совети қарор қилади: янги армия «Ишчи-деҳқон Қизил Армияси» номи билан қуйидагиларга асосланиб, ташкил этилсин:

I. Ишчи-деҳқон Армияси меҳнаткашлар оммасининг бир қадар онгли ва уюшган элементларидан тузилади.

2. Армия сафларига Россия республикасининг 18 дан ёш бўлмаган барча гражданлари кира оладилар. Қизил Армияга Октябрь революцияси ютуқларини, Совет ҳокимияти ва социализм ҳимояси учун ўз кучи, ўз ҳаётини сарфлашга тайёр бўлган ҳар бир киши кира олади.

Қизил Армия сафига кириш учун: ҳарбий комитетлар ёҳуд Совет ҳокимияти платформасида турган демократик жамоат ташкилотларининг, партия ёҳуд касаба союз ташкилотлари ёки ҳеч бўлмаганда ана шу ташкилотларнинг икки аъзоси томонидан кафолат берилиши зарур. Бутун бир қисмлар кираётганида ҳамманинг умумий кафиллиги ҳамда номма-ном овозга қўйиш талаб этилади.

II

1. Ишчи-деҳқон Қизил Армиясининг жангчилари тўла давлат таъминотида бўладилар ва бундан ташқари ойига 50 сўм олиб турадилар.

2. Қизил Армия аскарларининг бундан аввал қарамоғида бўлган меҳнатга лаёқатсиз оила аъзолари Совет ҳокимияти маҳаллий органларининг қарорига мувофиқ маҳаллий истеъмол нормалари бўйича барча зарур нарсалар билан таъминланадилар.

Ишчи-деҳқон Қизил Армиясининг олий раҳбар органи Халқ Комиссарлари Советидир. Армияга бевосита раҳбарлик қилиш ва бошқариш Ҳарбий ишлар бўйича комиссарликда ва унинг қошида тузилган махсус Умумроссия коллегиясида марказлашган.

Халқ Комиссарлари Советининг Раиси
В. УЛЬЯНОВ (ЛЕНИН).

Олий Бош қўмондон.
Н. КРИЛЕНКО.

Ҳарбий ва Денгиз ишлари бўйича халқ комиссарлари:
ДИБЕНКО ва ПОДВОЙСКИЙ.

Халқ комиссарлари:
ПРОШЬЯН, ЗАТОНСКИЙ, ШТЕЙНЕРГ.

Халқ Комиссарлари Советининг Ишлар бошқарувчиси
В. БОНЧ-БРУЕВИЧ.

Халқ Комиссарлари Советининг секретари
Н. ГОРБУНОВ.

1918 йил 28 январь.

ДЕБОЧА

Николай Михайлович **Потапов** (1871—1946 йиллар) — таниқли ҳарбий арбоб, чор Россиясининг генерал-лейтенанти бўлган. Октябрь революциясининг дастлабки кунларидаёқ у қўзғолон қилган халқ тарафига ўтади. 1917 йил ноябрида бош штаб бошлиғи бўлади. Гражданлар уруши йилларида Н. М. Потапов республика революцион ҳарбий Совети ҳузуридаги Ҳарбий қонун чиқарувчи Советни бошқарди. 1924 йилда ҳарбий дипломатик ишга ўтади, ҳарбий мавзуда асарлар ёзади, Всеобучга раҳбарлик қилади, педагоглик фаолияти билан шуғулланади.

Қизил Армияни тузишга Октябрь революциясидан кейин икки ярим ҳафта ўтиши биланоқ дастлабки қадам қўйилган эди. 8 декабрь куни ҳарбий министрнинг собиқ уйида Бош штаб вакиллари иштирокида коллегиянинг биринчи кенгаши чақирилиб, унда бўлажак армиянинг тузилиши ҳақидаги масала муҳокама қилинди. Бунда Бош штаб Бош бошқармасининг шу масала бўйича махсус тайёрлаган хати ўқиб эшиттирилиб, батафсил муҳокама қилинди. Хусусан муҳокама вақтида эски ҳарбий қисмларни сақлаб қолиш мақсадга мувофиқ эмаслиги, жойларда маҳаллий элементдан янги ташкилий ячейкалар тузиш таклиф қилинди. Бу элемент зарур ҳарбий тайёргарликдан ўтган ва аҳоли билан умумий манфаатлар билан чамбарчас боғланган бўлиши лозим эди.

Орадан олти кун ўтгач, 14 декабрда фронтдан келган делегатлар иштирокида бўлган кенгашда бу лойиҳа рад қилиниб, тамомила бошқа бир хил армия — «социалистик гвардия» тузиш масаласи қўйилди.

Учинчи кенгашдан сўнг беш кун ўтгач 22 декабрда Олий бош қўмондон Н. В. Криленко қароргоҳидан телефон орқали бундай деб айтишди: транспортнинг деярлик бутунлай ишдан чиққанлиги, фронтларда озиқ-овқатнинг анча етишмаётгани, солдатларнинг оммавий равишда фронт орқасига ўтиб кетаётгани, шунингдек, руминлар томонидан қўшинларимизга туғилаётган хавф Румыния фронтини аста-секин ичкарига олиб ўтишга мажбур қилади. Қўшинларни яхшилаб жойлаштириш, уларни озиқ-овқат билан таъминлаш, шундай қилиб солдатларнинг ўзбошимчалик билан бундан буён кетиб қолишларини тўхтатиш, қўшинларни уларни таъминлаб турган манбаларга яқинлаштириб бу билан темир йўл транспорти ишини енгиллаштириш учун шундай қилинади.

Телеграмма Владимир Ильичга етказилди. Масала жуда жиддий эди. Владимир Ильич ҳарбий мутахассислар фикрини билиш ниятида эканлигини айтди. Худди шу 22 декабрь куни кеч соат 7 да (эски йил ҳисоби бўйича) Петрограддаги ҳарбий министрнинг собиқ уйида (Мойка кўчаси, 17-уй) коллегиянинг ҳарбий маҳкамаларни бошқариш бўйича бошқармаси жойлашган бинода кенгаш чақирилди. Кенгашга мен ҳам таклиф қилиндим. Мен ҳарбий министрликнинг иш бошқарувчиси ва Бош штаб Бош бошқармасининг бошлиғи эдим. Коллегияда бош маслаҳатчи вазифасини ҳам бажарардим.

Мен ўз ёрдамчиларим билан белгиланган вақтдан анча олдин етиб келдим. Лекин Владимир Ильич биздан олдин келган экан.

Владимир Ильич шипга осиб қўйилган лампа остида туриб хона ўртасида қандайдир қоғозни ўқирди. Биз киришимиз билан у ўқишни тўхтатиб, ҳар биримизнинг қўлимизни самимий қисиб, кўзларимизга диққат билан боқиб кўришди. Кейин дарҳол диванга ўтириб стол атрофидаги жойларга бизни таклиф қилди. Кенгаш шу тарзда бошланди.

Ўртоқ Подвойский Криленко юборган телеграммани ўқиб эшиттиргач, Владимир Ильич аввало ҳарбий мутахассислар фикрини эшитишни таклиф қилди. Мен ва мендан кейин ёрдамчиларим қатор таклиф киритишди. Бу таклифлар ўртоқ Криленко мўлжаллаган ишларнинг бажарилишига тўсқинлик қилмаса ҳам ҳар ҳолда уларни анча қийинлаштирар эди. Бизнинг фикрларимиз шундай эди: биринчидан, телеграммада айтилган қийин аҳволда орқага қараб қочаётган қўшинлар оқимини тўхтатиш қийин иш. Бунинг устига фронт орқасида илгаридан мустаҳкамлаб қўйилган тегишли линия йўқ. Иккинчидан, фронт орқасига ўтишда миллионлаб ҳарбий материал запасларини ўрнидан қўзғатиш ва олиб кетиш мумкин эмас.

Владимир Ильич қатор фикр алмашувдан сўнг қўшинлар турган фронтни жойидан қўзғатмасликни таклиф қилди. Шундан сўнг табиий равишда қуйидаги савол туғилди: Ўртоқ Криленко айтган бўшашувчилик ҳолатида фронтни қай тарзда мустаҳкамлаш лозим. Бу масала бўйича Владимир Ильичнинг ўзи қуйидаги таклифни киритди: дарҳол транспортни тартибга солиш чораларини кўриш лозим. Қўшинлар руҳини кўтариш учун эса фронтда турган қўшинларга қўшимча янги кучлар юбориш зарур. Бунинг учун зудлик билан, имкони бўлса 8—10 кун ичида Петроград ва Москва округлари ихтиёрида бўлган қизил гвардиячи отрядларни фронтга юбориш ҳамда худди шу округларда, асосан Москва округида қизил гвардиянинг янги қисмларини дарҳол тузишга киришиш керак бўлади. Бу қисмлар ўн корпусга яқин ёки 300 минг кишидан иборат бўлиши керак. Бунда фронтлардан солдат комитетларини сайлаш бўйича махсус делегатлар чақирилиб, (жами 400 пиёда ва 100 артиллериячи инструктор) янги тузилаётган қисмларда инструкторлик қилишлари керак.

Эртаси куниёқ бу ҳақдаги тегишли кўргазмалар жойларга юборилди. Бироқ бу кўрилган чоралар фақат вақтинча бўлиб чиқди. Украина ва Донда гражданлар уруши авж олди, чор армияси эса муттасил инқирозга юз тутиб борарди. Янги қуролли куч яратиш зарурияти кўндаланг бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам фронтнинг келгуси тақдири ҳақидаги кенгаш давомида Владимир Ильич Қизил Армия тузишга дарҳол киришиш ҳақида таклиф қилдики, бу таклиф жуда ўринли эди. Шу мақсадда «Қизил Армия тузиш бўйича Умумроссия коллегияси» ташкил қилишга қарор қилинди. Қизил Армия қай асосда тузилиши лозимлиги масаласига келганда Владимир Ильич бу масалани пухта муҳокамадан ўтказиш ва тегишли декрет лойиҳасини тайёрлаш ҳақида таклиф киритди. Шу билан кенгаш иши тугади.

1919 ЙИЛ, 25 МАЙ Москва шаҳри. Пролетариат доҳийси В. И. Ленин умумий ҳарбий таълим жангчилари олдида Қизил майдонда нутқ сўзламоқда. (ТАСС фотохроникаси).

Россияда қолиб яшаётган чет эллик ҳарбий вакиллар янги армия тузилажаги ҳақида эшитишлари биланоқ пайтдан фойдаланиб, Олий бош қўмондон Н. В. Криленко ҳузурига боришди ва ўз ҳукуматлари номидан янги армия тузиш учун зарур бўлган пул маблағларини унга таклиф қилиб, бу армиянинг Германияга қарши юборилишини шарт қилиб қўйишди. Бу таклифлар ўртоқ Криленко томонидан рад этилди....

Маълумки, 15 (28) январь Декрети шахсан Владимир Ильич томонидан таҳрир қилинди. У эълон этилгач, Қизил Армия аста-секин тузила бошланди.

(АПН).

Бу хотиралар «Владимир Ильич Ленин ҳақида хотиралар»нинг учинчи томида эълон қилинган.

Социалистик давлат ривожланишининг ҳамма босқичларида социализм ғалабаларини контрреволюция ва жаҳон империализми кучларининг ҳамлаларидан ҳимоя қилиш социалистик давлатнинг жонажон иши бўлиб келди ва жонажон иши бўлиб қолади. Лениннинг сўзи билан айтганда, ҳар қандай революция ўзини ҳимоя қила олганидагина арзигулик революция бўла олади. Ленин уқтириб айтганидек «пролетариат ғалаба қилган мамлакатни мудофаа қилишга енгилтаклик билан қарайдиган киши халқаро социализм билан алоқасини узиб ташлайди».

КПСС Марказий Комитетининг Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 100 йиллиги Тезисларидан.

УЛЬЯНОВСКДАН ХАТ

Совет Армиясини катта бир оила десак бўлади. Армиямиз сафларида турли миллат вакиллари ака-укалардек аҳил ва иноқ хизмат қилишмоқда.

Биз хизмат қилаётган қисмнинг ўзи бунинг яққол исботидир. Қисмимизда рус, арман, корейс, татар, тожик, қирғиз, бошқирд ва яна бир қанча миллат вакиллари бор.

Дўстлик — инсоннинг ажойиб фазилати. Билмаганингни дўстларинг билдиради, хато қилсанг тузатишади. Ҳамшаҳрим Комилжон ва Иброҳим рус тилида сўзлашишда қийналишарди. Шунда рус йигити Геннадий Кобловский уларга ёрдамга келди. Рус тилида чиққан газета-журнал ва бадиий китобларни биргалашиб ўқиди, рус тилини пухта эгаллашларида уларга кўмаклашди.

Комилжон ва Иброҳим ҳарбий ва сиёсий тайёргарликда ҳам яхши ютуқларни қўлга киритишди.

Дам олиш кунлари биз шаҳарга чиқиб, доҳиймиз Владимир Ильич Ленин яшаган, ўқиган жойни томоша қиламиз. Қисмимиз шу Ульяновск шаҳрида жойлашган. Шаҳарга ҳар куни кўплаб кишилар келиб турибди. Улар доҳиймиз номи билан аталган шаҳарни зиёрат қилишаяпти. Шулар орасида қуёшли республикамиз Ўзбекистондан ҳам кўплаб зиёратчилар келиб турибди.

Қуролли кучларимиз, барча совет халқи Совет Армияси кунини нишонлаш тараддудида турган бир пайтда ҳаётимда унутилмас воқеа рўй берди: партия кандидатлигига қабул қилиндим. Бу она-Ватан олдидаги жанговар бурчимни ҳамиша шараф билан бажаришимга қанот бағишлайди.

Асатилла ҒАНИЕВ,
оддий жангчи.

ГВАРДИЯЧИ ЖАСОРАТИ

1942 йилнинг март ойида шайхонтовурлик Эшонака Маҳаммаджонов, Норутахон Мақсудхўжаев каби йигитлар қатори Содир Нодирхонов ҳам Ватан ҳимоясига отланди.

Бир ой машқлар ўтказган ватан ҳимоячилари тўғри Сталинград шаҳри томон йўл оладилар. Содир гвардиячи 25 дивизиянинг 78 ўқчи полкида хизматни давом эттиради. Командирлар йигитдаги ташкилотчилик қобилиятини сезиб, уни рота комсомол комитетининг секретари қилиб тайинлашади.

1942 йилнинг охири ва 1943 йилларнинг бошида у шаҳарни босқинчилардан озод этишда қаҳрамонлик намуналари кўрсатади.

Содир Нодирхонов икки йиллик жанговар йўлида қўмондонликнинг ўнлаб ташаккурномасига сазовор бўлади, III даражали «Шуҳрат» ордени, «Улуғ Ватан уруши» ордени ва бирнеча медаллар билан тақдирланди.

Мамай қўрғони озод этилгандан сўнг бир кун дам олишга тутинган ўзбек йигитини тасодифан командир чақириб қолади. У «Катюша»га суянганча комсомол сафига ўтишга қарор қилган жангчилар рўйхатини кўздан кечириб турарди.

— Ўртоқ капитан, гвардиячи оддий солдат Нодирхонов буйруғингизга биноан...

Жангчи гапини тугатмасданоқ, ўн қадамча нарида снаряд портлади. Содир буёғи нима бўлганини эслолмайди. У ўзига келиб кўзини очганда, каравотда ётарди.

Саратов шаҳридаги госпиталда беш ой даволанган йигит, 1944 йилда фронтдан қайтади. Содир Нодирхонов уйга қайтиб ҳам тинч юрмади. Партия қайси юмушни юкласа, сидқидилдан адо этди.

У Тошкент область партия комитети ва шаҳар ижроия комитетининг қатор ташаккурнома ҳамда мукофотларига сазовор бўлган. Содир ака Тошкент область комсомол комитети ветеранлари Советининг аъзоси.

С. ЯХИН.
Улуғ Ватан уруши қатнашчиси.

● БИРИНЧИ лашкарбошилар: А. Я. Пархоменко, К. Е. Ворошилов, Е. А. Шаденко, Ф. Н. Алябьев. Царицин фронти, 1918 йил.

(ТАСС фотохроникаси).

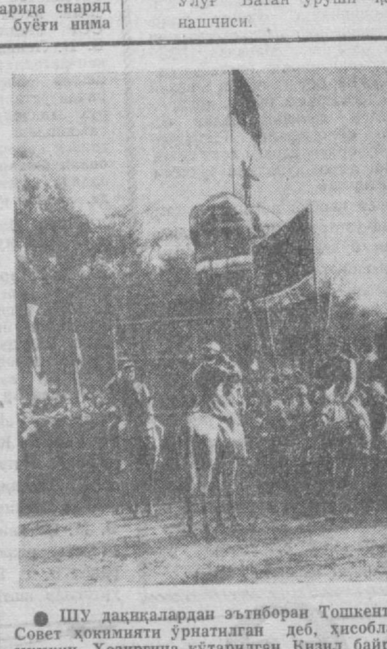

● ШУ дақиқалардан эътиборан Тошкентда Совет ҳокимияти ўрнатилган деб, ҳисоблаш мумкин. Ҳозиргина кўтарилган Қизил байроқ янги тузумнинг рамзи сифатида ҳилпирамоқда.

(СССР революция Давлат музейи фондидан олинган сурат).

ҒОЛИБ, МУЗАФФАР

(Боши биринчи бетда).

Биз ўз Ҳарбий Денгиз Флотимиз билан ҳам фахрланамиз. У эндиликда очиқ океан флоти бўлиб қолди. Флотимиз янги сифатга эга бўлди — атом сувости кемалари унинг асосий кучи бўлиб қолди. Улар эски сувости кемаларидан қанчалик фарқ қилишини қуйидаги рақамлардан билиш мумкин. Замонавий сувости кемаларининг энергия билан қуролланганлиги урушдан олдингиларига қараганда қарийб юз марта ўсди, сувостида юриш тезлиги эса 3—4 мартага ошди.

Бизнинг энг ёш қуролли кучларимиз тури — Стратегик мақсаддаги ракета қўшинлари ва ҳаводан бўладиган ҳужумдан мудофаа қўшинлари ҳам энг янги жанговар техника ва қуроллар билан, биринчи класс асбоблар билан, ғоят мураккаб аппаратлар билан жиҳозланган. Уларнинг зарб кучи жуда каттадир, жанговар имкониятларини эса умуман таққослаб бўлмайди.

Лекин биз фахрланадиган энг муҳим нарса армия ва флотимизнинг кишиларидир. Улар Қуролли Кучларимиз жанговар қудрати асосининг асосидир. Техника ҳар қандай такомиллашган бўлмасин, одам ҳамиша ҳал қилувчи роль ўйнайди. Шунинг учун ҳарбий кадрларни тайёрлаш, ғоявий чиниққан, мард, ўз бурчига содиқ Ватан ҳимоячиларини тайёрлашга Коммунистик партия ҳамиша катта эътибор бериб келади. Ҳозир ҳар тўрт совет офицеридан бири олий ҳарбий ёки бошқа олий махсус маълумотга эга. Ҳарбий кадрларнинг жанговар ва оператив билими юксак даражага кўтарилди, бутун шахсий составнинг маҳорати ўсди. Кейинги вақтларда ўтказилган йирик ҳарбий ва командирлик штаб машқлари бундан далолат бериб турибди. Бу машқлар давомида Қуролли Кучларнинг жанговар имкониятлари ва унинг ҳамма турларининг юксак даражада ривожланганлиги яққол равшан бўлди.

— Ўртоқ маршал, армия ва флот жангчиларининг хизмати қандай ўтиши ҳақида сўзлаб берсангиз?

Сизга маълумки, 1967 йилда «Умумий ҳарбий мажбурият ҳақида» янги Қонун қабул қилинди. Бу қонун бўйича солдат ва матросларнинг хизмат муддати бир йилга қисқартирилган. Бу ҳол табиийки, хизматга таъсир қилди. Энди бизнинг жангчиларимизга бирмунча қисқа муддат ичида таълимни ўтишга тўғри келмоқда, ҳар бир кишига бўлган нагрузка ошди, бироқ, бу совет ёшларининг ҳарбий хизматга бўлган интилишини сира ҳам камайтирмади. Ёшларимиз катта иштиёқ билан армияга келмоқдалар ва ўз бурчларини муносиб бажармоқдалар.

Жангчиларимиз танкодром ва полигонларда, тактик машқ майдонлари ва узоқ давом этадиган денгиз юришларида, синфлар ва лабораторияларда ўқишмоқда. Улардан кўп нарса талаб қилинади, уларга кўп нарса бериб қўйилган. Совет жангчиси умумхалқ ғамхўрлиги билан қуршаб олинган. Ажойиб клублар, кутубхоналар, дам олиш хоналари Ватан ҳимоячилари хизматида. Бизнинг жангчиларимиз дам олиш учун ҳамма имкониятларга эгадирлар.

— Армия ва флот жангчилари ўз байрамларини қандай муваффақиятлар билан кутиб олаётганлиги, улар В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига қандай тайёргарлик кўраётганлиги ҳақида сўзлаб берсангиз?

Ўқишда ва хизматда юксак натижаларга эришиш учун қисмлар ва кемаларда авж олиб кетган социалистик мусобақа ажойиб натижалар бермоқда.

Аълочи бўлинмалар ва аълочилар сони анча кўпайди. Бизда аълочилар ва класс мутахассислари шахсий составнинг 70 процентдан ортиғини ташкил этувчи қисмлар анчагина.

Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флоти куни ҳамда Ленин юбилейига тайёргарликни жангчиларимиз ташаббускорлик ва активликни янада кучайтирган ҳолда нишонламоқдалар. Армия ва Флотнинг шахсий состави Ленин юбилейи фахрий ёрлиқлари ва медаллари учун тобора активроқ курашмоқдалар. Бу ёрлиқ ва медаллар жангчилар учун бу йилги мусобақанинг янги стимули бўлиб қолди.

Совет жангчиларининг ўз бурчларини намунали бажаришга бўлган катта интилишини шу нарса ҳам кўрсатиб турибдики, қисмлар ва кемаларда қимматли ватанпарварлик ташаббуслари туғилди.

Ўз Ватанига хизмат қилишнинг ёрқин намунасини кўрсатаётган юзлаб солдат ва матрослар, старшина ва сержантлар, офицер ва генералларнинг номини айтиш мумкин. Улардан айримларинигина тилга олиб ўтаман.

Айниқса, танк полкининг командири подполковник Роман Савочкин номини айтиб ўтгинг келади. У чет элда, Совет қўшинлари группаларидан бирида хизмат қилади. Коммунист Савочкин ўзининг интернационал бурчини шараф билан бажармоқда. Офицер ўзининг бутун куч-ғайрати, тажрибаси, билимини ўзига ишониб топширилган полкнинг жанговар тайёргарлигини оширишга бағишламоқда. Бир неча йил давомида бу қисм юксак натижалар кўрсатиб келмоқда. Бу йил полк аъло баҳо олди.

Ленин орденли Москва ҳарбий округида майор В. Гренев командирлик қилаётган батальон шуҳрат қозонган. 1969 йили бу қисм жанговар ва сиёсий тайёргарликда юксак натижаларга эришди.

Мен Қуролли Кучларнинг ҳар хил турлари жангчилари қандай муваффақиятга эришганликларини кўрсатувчи бир неча мисолнигина келтириб ўтдим. Қатъий ишонтириб айтиш мумкинки, Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг барча шахсий состави ўз байрамини жанговар меҳнатда юксак натижалар билан кутиб олмоқда.

Совет Қуролли кучлари доимо юксак жанговар тайёр ҳолда турибдилар. Шунинг учун ҳам социалистик ҳамдўстликнинг озодлиги ва мустақиллигини бузишга журъат этган ҳар қандай агрессор Совет Армияси, Варшава шартномаси қатнашчилари бўлган ва интернационалчиларнинг қардошлик иттифоқи билан жипслашган барча мамлакатлар армияси томонидан дарҳол қақшатғич зарбага учрайди.

СОЛДАТ САҲИФАСИ № 49

ТИНЧЛИК ПОСБОНИ

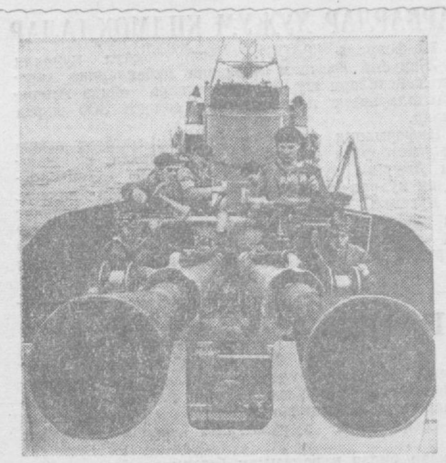

● БАРЕНЦ денгизининг 70-параллелида Қизил байроқ орденли денгиз чегарачилари бўлинмаси хизмат қилади. Суратда: автоматлашган зенит мосламали кема расчети жанговар постда.

(ТАСС фотохроникаси).

● РАКЕТА билан қуролланган самолет ҳавода бенуқсон парвоз этиши учун, уни пастда синчиклаб кўздан кечириш, нуқсонларини бартараф этиш лозим. Офицерлар И. Любяний ҳамда А. Сташковлар ҳарбий техникани учишга ҳозирлашмоқда.

Д. Киселев фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

● ТУРКИСТОН ҳарбий округининг чегарачилари ўз постларида доимо сергаклик билан турадилар. Суратда: чегарачилар бўлинмаси машқ вақтида.

В. Лейзерович фотоси.
(ЎзТАГ).

ИСТЕЪДОД

СОЛДАТ САТРЛАРИ

Ориф билан бир кунда армияга чақирилган эдик. У билан йўл-йўлакай, вагонда танишиб қолдик. У ниҳоятда камгап, вагон ойнасига термулганча туриб қолар, ҳазил-мутоибаларга қўшилмасди. Унинг хаёлчан кўзларига боқар эканман, йигитни қандайдир ички изтироб қийнаётгандек туюларди. Сабрим чидамай, қўйнига қўл солиб кўрдим...

— Биласанми, йўлга отланганимда қоғоз олишни унутибман. Рассомликка қизиқаман. Шу тобда «ҳумори» тутяпти,— деди у чуқур хўрсиниб.— Вагонда кимдан ҳам қоғоз топиларди?

— Шундай демайсанми? Бирон-бир кўнгилсиз ҳодиса рўй берибдими, деган хаёлга бориб ўтирувдим. Иложини қиламиз, дўстим ғам ема,— дедим.

Ориф фақатгина табиат лавҳаларини қаламга олмай, портрет чизишга ҳам ниҳоятда уста экан. Поездда неча кун юрган бўлсак, шу давр ичида йигитлар суратини чизиб берди.

Мана ҳозир Ориф Мўминов билан бир қисмда хизмат қиляпмиз. Командирлар унинг рассомчиликка бўлган ҳавасини кўриб, махсус хона ажратиб беришган. Рассомчилик билим юртида ўқиб юрган кезларида асосан ижодий меҳнат аҳллари: ишчи-колхозчилар, чўпонлар, қурилишларни қаламга олган йигит, эндиликда тинч ва фаровон турмушимизни сергаклик билан қўриқлаётган жангчилар, ҳарбий ва сиёсий тайёргарлик аълочилари, бўлинма машъаллари кундалик ҳаётини асосий мавзу қилиб олган. Унинг ёрқин бўёқларда жило берилган расмлари Ленин хонасини, клубларни безаб турибди.

С. САЙДУЛЛАЕВ,
оддий солдат.

ТУҲФАМИЗ

Ватанимиз ҳаво чегарасининг посбонлари шу кеча-кундузда тинч меҳнат билан банд бўлган ишчилар, колхозчилар, зиёлилар каби ленинча вахтада туриб ишлаб, шонли санани қудратли техника сирларини пухта ўзлаштириш, жанговар хушёрликни янада кучайтириш билан қарши олмоқдалар.

Бўлинмамиз жангчиларининг ҳар бири доҳий юбилейи ҳамда Совет Армияси ва Ҳарбий Денгиз Флотининг 52 йиллик байрамини муносиб кутиб олиш мақсадида, зиммаларига юклатилган ҳаракатдаги эскадрилья самолётларининг макетини ишлаб тугатдилар.

Менжигитов, Бабин, Новиков каби ўнлаб қисмдошларимиз ҳарбий ва сиёсий тайёргарлик аълочилари бўлиш билан бирга, ташкилотчилик қобилиятларини ҳам намойиш этишмоқда. Улар В. И. Ленин асарлари ва КПСС Марказий Комитети ҳужжатларини ўрганишда, Ленин хонасини безашда командирларга яқиндан ёрдам бермоқдалар. Бундан ташқари, вақти-вақти билан шу куннинг асосий вазифалари юзасидан жангчилар орасида лекция ва суҳбатлар ўтказишмоқда.

М. МИРСУЛТОНОВ,
младший сержант

ЎША ТАШВИШЛИ КУНЛАРДА

1921 ЙИЛДАН КПСС АЪЗОСИ, МУСУЛМОНЛАР РОТАСИНИНГ ВЗВОД КОМАНДИРИ НУРМАТ МУҲАМЕДОВ ҲИКОЯ ҚИЛАДИ

1917 йилнинг кузида Туркистонда Совет ҳокимияти ўрнатилганидан кейин кўп ўтмасданоқ революция ғалабаларини кўпсонли душманлардан ҳимоя қилиш зарурлиги ҳамма учун равшан бўлиб қолди. Ҳа, ўша пайтлар ниҳоятда ташвишли эди. Ўзингиз ўйлаб кўринг: Совет Туркистони Закаспий, Фарғона, Актюбинск, Еттисув фронтларининг оловли халқаси ичида қолган эдида.

Тошкент ва Самарқандда аҳвол ниҳоятда жиддийлашиб кетди. Қизил Туркистон пойтахти—Тошкентда ёш совет республикасининг ҳарбий комиссари лавозимини эгаллашга муваффақ бўлган, чор армиясининг собиқ поручиги Осипов бош кўтариб қолди. Самарқандда эса полковник Зайцевнинг аксил инқилобчи қисмлари Советларга қарши чиқдилар.

Бундан ташқари халқ ҳокимиятининг душманлари бўлган бойлар ва муллалар ўз югурдакларини ишга солиб, коммунистлар ва ҳатто янги тартибга хайрихоҳ бўлган кишиларни ўлдиртира бошладилар. Озиқ-овқат ниҳоятда танқис эди. Одамлар дўконлар олдида саҳардан шомгача навбат кутиб туришарди. Шунингдек қурол-аслаҳа, ўқ-дори, дори-дармон етишмасди. Гап шундаки, атаман Дутов каллакесарлари Актюбинск районида темир йўлни кесиб, ўлкамизнинг РСФСР билан алоқасини узиб қўйган эдилар.

Ана шундай бир вазиятда Туркистон Халқ Комиссарлари Совети раиси Ф. И. Колесов В. И. Ленин номига ташвишли телеграмма юборди. Унда Қизил Туркистон осмонида пайдо бўлган ўлим хавфи вазиятида доҳий маслаҳатларига муштоқлик баён қилинганди. Эртасигаёқ революция доҳийсидан жавоб телеграммаси келди. Владимир Ильич ҳар қандай шароитда ҳам саросималикка тушмаслик зарурлигини уқтирди. Красноводск ва Боку билан доимий ва мустаҳкам алоқада бўлишни таъкидлаб, ҳарбий ёрдам беришни ваъда қилди.

Ҳозир ҳам эсимда. Ильичнинг сўзлари, биз, туркистонликларга зўр илҳомбахш куч билан таъсир кўрсатган эди. Қизил армиячилар фронтларда ҳужумни кучайтирдилар, ишчи ва деҳқонлар республика раҳбарларига Совет ҳокимиятини мустаҳкамлашда актив ёрдам бера бошладилар. Ўшанда қизил армиячилар отрядлари кўплаб мусулмон йигитлар ҳисобига тўла борди. Бу отрядлар қуршов халқасини буза бошладилар. Миркомил Миршаропов, Исҳоқ Муқамбоев, Муҳаммад Раҳимов, Оллоқул Сейдганаров, Иброҳим Муродов каби ишчи ва деҳқон фарзандлари қатори мен ҳам қизил командир бўлиб етишдим.

Тошкентдаги Қизил командирлар курсида махсус мусулмонлар ротаси тузилди. Бу ротада 72 ўзбек, тожик, туркман ва қирғиз бор эди. Биз бутун кучимиз ва ҳатто қони-жонимизни ҳам аямасдан ёш совет республикасини қўллаб-қувватлаш, халқ ҳокимиятини ҳимоя қилишга сўз бердик. Мусулмонлар ротасига таниқли коммунист ўртоқ Ризаев бошчилик қилган эди. Ўртоқ Ризаев ва бошқалар бизга душманга қарши кураш мақсади ва вазифаларни доимо тушунтириб боришар, ҳаёт-мамот жангига кираётганлигимиз, революция душманларига қарши олиб борилаётган бу курашда фақат онгли интизом ва жасорат туфайлигина ғалабага эришиш мумкинлигини ҳамиша таъкидлаб туришарди.

Биз, — курсантларни кўп бор тревогa оёққа тургизган. Ҳарбий ўқувни тўхтатиб қўйиб, биз аёвсиз жангга кириша кетар, босмачилар ва оқ гвардиячилар тўдаларини енгиб қайтар эдик. Гражданлар уруши йилларидан хотирамда қолган энг унутилмас воқеалардан бири 1920 йилнинг август ва сентябрь ойларида Бухоро амири қўшинлари билан бўлган жангдир. Бу воқеа шундай содир бўлган эди. Курсантлар бригадаси 1 сентябрга ўтар кечаси эски Бухоро қалъасининг Когон дарвозасига яқинлашиб, қалъани штурмга олган қизил армиячиларга бориб қўшилди. Эрталаб соат 4 да курсантлар дадил ҳужум бошлаб, амир бўлинмалари эгаллаб турган жойларни қўлга киритишди. Қабристонни ҳам эгаллаб, девор тагига етиб олишди.

Душман жон-жаҳди билан қаршилик кўрсатарди. Қалъа ичкарисидан штурмчиларга ўқ ва снарядлар дўлдек ёғиларди. Кўпчилик жангчиларимиз қалъа деворлари тагида жон бердилар, ғалабамиз самараларини кўришдан бенасиб бўлдилар. Энг қийин дақиқаларда жангчилар орасида Михаил Васильевич Фрунзе ва Валериан Владимирович Куйбишев пайдо бўлиб, ҳар биримизни руҳимизни кўтаришар ва биз яна дадил жангга киришиб кетар эдик.

Бир кеча-кундуздан кейин саперларимиз қалъа деворининг икки жойини бузишга муваффақ бўлдилар. Очилган йўлакка курсантлар, бошқа бўлинмаларнинг аскарлари етиб боришди. Ўзбек йигитлари ҳам олға ташландилар. Чавандозлар бамисоли шамолдек амир саройига учиб бордилар. Бу ер душманнинг сўнгги таянч пункти эди. «Босмачининг тумшуғига сол», «Золимларга ўлим!» деган сўзлар ўз она тилимизда янграб кетди.

2 сентябрда эски Бухоро қалъаси қўлга олинди. Амир минг чавандози билан шимолий дарвоза орқали қочиб қолди. Унинг саройда қолган қўшинларини эса биз асир қилиб олдик.

Шундан кейин мен бошқа курсантлар қатори Бухорода ёнғинни ўчиришда, беҳисоб маданий бойликлар, қадимий ёдгорликларни сақлаб қолишда иштирок этдим.

Ана шу жангларда мамлакатимиз ҳамда Европа ва Осиёдаги кўпчилик бошқа халқлар ўртасидаги дўстлик мустаҳкамланди ва тобланди. Чехлар ва словаклар, руминлар ва серблар, венгерлар ва немислар, шунингдек жуда кўп осиёлик миллат вакиллари биз билан бир сафда туриб курашдилар. Ўша даврда бизнинг округимиздаги жангчи—интернационалчилар 3 минг кишидан ортиқ эди.

Халқлар ўртасида мустаҳкам дўстлик мавжуд экан, империалистларнинг ҳар қандай ҳийлаю-найранглари ҳам бизга хатарли эмас. Ғалаба пировард натижада пролетариат томонидадир, чунки пролетариатга Коммунистик партия етакчилик қилмоқда.

● КОМСОМОЛ аъзоси Турсунбой Орифжоновни қисмдагиларнинг каттадан-кичиги ҳурмат қилади, у билан фахрланади. Пулемётчи, оддий жангчи Орифжонов ҳарбий ва сиёсий тайёрлик аълочисидир.

А. Асанов фотоси.

ЖАНГЧИЛАР ЮБИЛЕЙГА

Биз — қурувчилармиз. Бўлинмамизда турли миллат вакилларини учратиш мумкин. Улар бир ота-она фарзандидек аҳил тотув яшашади. Меҳнатда қўлга киритаётган ютуқларимизнинг асосий омили ҳам ана шу бузилмас бирлигимизда.

Янги йил арафасида янги қурилиш объекти топширилди. Қурилишни бошламасдан бир кун илгари Ленин хонасига тўпланиб, ўзаро фикрлашиб олдик. Жангчи-қурувчилар бир оғиздан объектнинг биринчи қисмини доҳиймиз туғилган куннинг 100 йиллигига топширишга қарор қилишди.

Мана, ишлар жадал олиб бориляпти, Ж. Хусанов, К. Шомуродов, К. Хўжамуродов каби ҳамшаҳарларимиз кунлик топшириқни бир ярим, икки баравар ға етказиб адо этишмоқда. Яқинда қисм командири уларнинг меҳнатини муносиб тақдирлаб, ташаккурнома эълон қилди.

А. ИСКАНДАРОВ,
«Н» қисм.

МУНОСИБ ТАҚДИРЛАНДИ

Қурилишда плитка ётқизиш — мураккаб касблардан бири. У кишидан юксак дид ва рассомлардек зеҳнлилик талаб этади.

Младший сержант Турматов бошлиқ қурувчилар бригадаси ўз касбини улуғловчи шундай жангчилардан ташкил топган. Йигитлар қўлидан чиққан ҳар бир объект комиссия томонидан доимо аъло баҳоларда қабул қилинмоқда. Вазифага сидқидилдан муносабатда бўлиб ишни сифатли қўлдан чиқаргани учун младший сержант Жақиббек Турматов яқинда туғилган қишлоғи Бўстонлиққа отпускага бориб қайтди.

А. ҒОЗИҚУЛОВ,
ефрейтор,

● СТАРШИЙ лейтенант И. Паняев командир ўринбосари бўлган бўлинма Совет Армияси ҳамда Ҳарбий-Денгиз Флотининг 52 йиллик байрами арафасида қуриқликдаги қўшинлар бош қўмондонлигининг ташаккурномасига сазовор бўлди. Суратда: ракетачи-жангчилар ўқув машқларида.

Н. Акимов ва В. Мусаэльян фотоси.
(ТАСС).

ДОҲИЙНИНГ ҲАРБИЙ ФАОЛИЯТИГА ОИД КИТОБЛАР

«Ленин ва Қизил Армия», Ленин ва социалистик Ватан ҳимояси» — бу тема Ҳарбий нашриёт авторлари томонидан нашриёт ташкил қилинган дастлабки йиллардан буён ишлаб келинади.

Ленин номидаги кутубхонанинг ҳарбий бўлимида ҳозир ҳам М. В. Фрунзенинг «Ленин ва Қизил Армия» китобини, «Ильич ва Қизил Армия», «Ленин ва Қизил флот» эсдаликлар тўпламларини кўриш мумкин. Бу китоблар гражданлар урушидан сўнг тез вақт ичида чиққан эди. Шунга ўхшаш китоблар билан доҳийнинг бой ҳарбий-назарий меросини умумлаштиришга асос солинган эди.

Ленин мавзуидаги қатор китоблар Ҳарбий нашриёт маркаси билан урушдан олдинги йилларда чиқди. Совет Иттифоқининг немис-фашист босқинчиларига қарши. Улуғ Ватан уруши бошланган вақтда эса агитмашиналарда, фронт агитаторларининг сумкаларида М. И. Калининнинг «Ленин социалистик Ватан ҳимояси ҳақида» брошюрасини кўриш мумкин эди. Доҳийнинг ҳарбий васиятлари, шунингдек, Е. М. Ярославский, М. Б. Митин ва бошқа авторларнинг асарларида, варақалар, плакатлар ва бошқа тасвирий санъат материалларида ҳам ёритилган. Улар ўз мазмуни билан фронтдагиларни душманга қарши қаҳрамонона курашга чақирган.

Ленин мавзуи урушдан кейинги даврда янада кенгроқ ёритила бошланди. Сўнгги ўн йил ичида нашр этилган айрим асарларни эслатиб ўтайлик. Булар В. И. Лениннинг икки томлик танланган ҳарбий асарлари, унинг 1917—1922 йиллардаги ҳарбий ёзишмалари, ҳарбий тарихчилар И. И. Власовнинг «В. И. Ленин ва Қизил Армия қурилиши», Н. Ф. Кузьминнинг «В. И. Ленин Совет мамлакати мудофаасининг раҳбари», «Д. М. Гринишиннинг «Лениннинг ҳарбий фаолияти» (икки марта нашр қилинган) китобларидир.

Бу нашрларнинг ҳаммасини умумий бир иш — Ленин темасини ишлаб чиқишдаги изчиллик бирлаштиради. Буларсиз таниқли ҳарбий тарихчилар коллективнинг «В. И. Ленин ва Совет Қуролли Кучлари» фундаментал асари пайдо бўлмас эди.

В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига атаб Ҳарбий нашриётда 30 дан ортиқ китоб, брошюра, тўплам, тасвирий санъат асарлари альбоми чиқади. Уларда турли жанрлар ва воситалар орқали Ильичнинг энг муҳим ҳарбий проблемаларни ишлаб чиқиш ва ҳал этишга қўшган катта ҳиссаси намоён бўлади.

«Ильичнинг кўрсатмаси билан» — В. И. Ленин билан учрашган ва ундан граждан уруши йилларида жанговар топшириқлар олган таниқли ҳарбий арбоблар ва оддий қизил аскарларнинг эсдаликлари тўплами ана шундай аталади. Китоб авторлари орасида В. А. Антонов-Овсеенко, К. Х. Данишевский, С. С. Каменев, Н. И. Подвойский, И. В. Тюленев ва бошқалар бор.

Доҳийнинг ҳарбий васиятларига бағишланган брошюралар китобхонларнинг кенг оммасига мўлжалланган. «В. И. Ленин хушёрлик ва жанговар тайёргарлик тўғрисида», «В. И. Ленин ҳарбий интизом тўғрисида», В. И. Ленин «Америка империализми тўғрисида» ва бошқа китоблар шулар жумласидандир. Тарих фанлари кандидати А. А. Тарасенконинг «Буюк доҳий номида» публицистик очерки В. И. Ленин номи билан аталиб келаётган ҳарбий қисмлар, кемалар, ҳарбий ўқув юртларининг қаҳрамонона тарихи ҳақида ҳикоя қилади.

Полковник М. ЛИСЕНКОВ,
Воениздат ҳарбий сиёсий адабиётлар редакцияси бош редакторининг ўринбосари.

Жанговар йиллар мисралари

МЕНИ ҚУТ

(К. Симоновга тақлид)

Билгинки, жоним, баъзан окопда,
Ўқлар ёмғири ёғилган тонда,
Менинг-ла ҳамроҳ ушбу винтовка,
Меҳнат завқини сурганингда кут.
Эрта наҳорда турганингда кут.
Милтиғим тушмас асло қўлимдан,
Номардман агар қўрқсам ўлимдан.
Номимни унут қайтсам йўлимдан,
Бутун ёронлар қайтганида кут.
Шодлик қўшиғин айтганида кут.
Юлдуз чароғон ойдин кечада,
Навқирон ёшлик ўтган кўчада.
Билмайман жоним, соат нечада,
Тўрғайлар сайраб учганида кут.
Борлиқни шодлик қучганида кут.

Ерларда майса ўсганда буткул,
Қачон сайраса боғларда булбул,
Гулдаста ясаб, бинафшалар юл,
Баҳорги ёмғир ёққанида кут.
Сувлар шарқираб оққанида кут.
Ишда чечан бўл, орқада қолма,
Ёлғизлигингни кўнгилга солма,
Нафармон гулин тўкканда олма,
Қушлар чийиллаб сайраганда кут.

Баҳор барқ уриб яйраганда кут.
Эккан чигитинг қулоқ очганда,
Бўйингга бўйи бориб етганда.
Кулча ой чиқиб келаётганда,
Ғўзага чопиқ қилганингда кут.
Пахтазор аро елганингда кут.
Ишкомда узум шира олганда,
Чарос қизили лабда қолганда,
Булбуллар сайраб-сайраб толганда,
Тонг еллари-ла елиб мени кут,
Еру дўстлар-ла келиб мени кут
Мен ҳам қайтаман, тездан қайтаман.
Сен билан бирга қўшиқ айтаман,
Ғолиблар аро мен ҳам биттаман,
Йиртқич фашист зод бўлади капут.
Худди ўша кун ёрим мени кут!

Адҳам РАҲМАТ.

КАЛУГА.
1942 йил, 20 декабрь.

РЎПАРАМДА ДУШМАН УЯСИ

Нималарни кўрмади кўзим,
Қаерларга тушмади йўлим.
Чўғ бўлдиму, билмадим тўзим
Автоматни тутганда қўлим.
Нигоҳимда тонгда ой сўнар,
Қуёш бўлар бир ёқут баркаш.
Жангоҳда ёв тинмай ўқ узар,
Ёпирилар сел каби оташ.
Шунда юрак дарёдек жўшар,
Чорлар ўтга, олдинга фақат.
Ногаҳоний кучга куч қўшар
Жангоҳдаги ўқ азми, шиддат.
Рўпарамда душман уяси,
Азобларга маскан бўлган эл.
Келар ундан кимнингдир саси,
Дейди қулман, халоскорим кел.
Қўпорилар ёв истеҳкоми,
Эшитилар олдинда «Урра!»
Тарқаб бунда асорат шоми,
Қуллар чиқар ҳаётбахш нурга.
Баҳоридан айрилган гуллар
Кишанларга солинган қизлар,
Ёруғ олам, ойдинли йўллар
Умидвори заъфарон юзлар,
Турар урён жандаси билан
Қўлда қуллик тамғаси билан.
Улар энди озод этилди,
Уларга бахт, баҳор етилди.
Золимларга ҳаёт ёр бўлмас,
Эрксевармиз, ёвга йўқ омон.
Бахтли элда қуллик, дор бўлмас,
Биз ҳаёт—чун туғилган инсон.

НАЗАРМАТ.

ГЕРМАНИЯ.
1945 йил, январь.

ВАТАННИНГ СОДИҚ ФАРЗАНДЛАРИ

Тошкент Округ офицерлар уйида ташкил этилган «Ватаннинг содиқ фарзандлари» кўргазмасини ҳамшаҳарларимиз катта қизиқиш билан томошо қилмоқдалар.

СССР мудофаа министрлигининг Ленинграддаги артиллерия, инженер қўшинлари ҳамда алоқачи қўшинлар ҳарбий-тарихий кўргазмасининг бу ерда намойиш этилаётган кўчма кўргазмаси 500 дан ортиқ экспонатга эга.

Бу ерда тарихий ҳужжатлар билан бир қаторда гражданлар уруши қаҳрамонлари, Улуғ Ватан уруши йилларида мардлик намуналари кўрсатган ўзбек йигитларининг суратлари, турли даврларга мансуб талайгина ўт очиш қуроллари ва ҳоказолар билан танишиш мумкин.

Дераза ёнига қўйилган қадимий қуроллар олдида бир зум тўхтаймиз. Кўринишидан оддий милтиқдан деярлик фарқ қилмайдиган мана бу қурол ҳақида музей ходими В. Кузнецов ҳикоя қилади:

— Ватанимизда тайёрланган дастлабки автомат бу. Уни 1916 йилда Федоров ихтиро қилган ва дастлабки нусхасини подшо Николайга тақдим этган. Лекин, у қуролнинг аҳамиятини тушуниб етмай шундай деган.: «Мен аскарларимдаги милтиқларга ўқ етказиб беролмаяпман-у, бунисига бало борми, бир минутда 100 та ўқ чиқараркан». Гражданлар уруши даврида эса шахсан В. И. Лениннинг кўрсатмасига биноан ана шундай автоматлардан 2500 таси ишлаб чиқарилди.

Немис босқинчиларига қарши олиб борилган ҳаёт-мамот жангларида кўпгина ҳамшаҳарларимиз Олий бош қўмондонликнинг фахрли мукофотларига сазовор бўлишган. Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, ефрейтор Тўхтасин Аҳмедов, младший лейтенант Боис Эргашев, артиллериячи Жумақул Тўраев, майор В. Малясов, Ботир Бобоев ва бошқалар шулар жумласидандир.

Кираверишда ўнг қўлда жойлашган стенд олдида ҳам томошабинлар беҳисоб. Ҳамманинг нигоҳи суратда. Тагида унинг жасоратини ҳикоя қилувчи сатрлар. «И. Колодий 1943 йилда Днепр дарёси қирғоқларида мислсиз қаҳрамонлик кўрсатди. 118-артиллерия полкининг телеграфчиси ўз дўстлари билан дарёнинг ғарбий қирғоғига разведкага юборилади. Душман уларни сезиб қолиб ўққа тутди. Снарядлардан бири қайиқчага тегиб, портлади. Қўл, оёғидан яраланган Колодий белгиланган жойга чиқиб, ўз полки билан алоқа ўрнатади. Эртаси кун унинг маълумотига кўра артиллериячиларимиз ўт очиб, душманнинг 16 та ўт очиш нуқтасини, учта батареясини, 20 марта қарши ҳужумини қайтардилар». Ойнавандли стендларда ҳархил мина ҳамда бошқа портлагич моддаларни кўриш мумкин. Шунингдек, бу ерда генерал Карбишевнинг ўлими олдида қолдирган қўлёзмаси бор.

Кўргазманинг сўнгги стендлари доҳиймиз В. И. Ленин юбилейи муносабати билан мамлакатимизда бошланиб кетган социалистик мусобақа тўғрисида, совет кишиларининг коммунистик жамият қуриш йўлидаги олийжаноб ишлари ҳақида ҳикоя қилади.

Суратларда: Музей залида.
А. АБАЛЯН фотолари.

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

ВАТАНПАРВАРЛАР ҲУЖУМ ҚИЛМОҚДАЛАР

ХАНОЙ, 19 февраль. (ТАСС). Халқ озодлик қуролли кучларининг Жанубий Вьетнам марказий районларида ҳаракат қилаётган жангчилари шу йилнинг январь ойида Америка-Сайгон қўшинларининг позицияларига салкам 360 марта ҳужум қилдилар.

Вьетнам Информация агентлиги Озодлик матбуот агентлигининг маълумотларига асосланиб, хабар беради: шу жанглар давомида Америка қўшинлари ва уларнинг қўғирчоқларидан 2.650 дан кўпроқ киши ўлдирилди ва ярадор қилинди.

Жанубий Вьетнам ватанпарварлари февраль ойининг дастлабки ўн куни мобайнида Даклак вилоятида душманнинг 70 дан ортиқ солдат ва офицерини сафдан чиқардилар, 19 самолётини уриб туширдилар ва 8 ҳарбий машинасини яксон қилдилар.

ҲУШЁРЛИККА ДАЪВАТ

ПАРИЖ, 19 февраль. (ТАСС). Париж яқинидаги Нантер шаҳарчасида ишчилар, Лицей студентлари ва ўқитувчиларининг оммавий митинги бўлди. Митинг қатнашчилари фашист группаларининг Францияда кейинги вақтларда авж олиб кетган босқинчилик хуружларига қарши норозилик билдирдилар.

Сим чивиқлар билан қуролланган безорилар ўтган ҳафтада Нантер университети студентлари йиғилиши қатнашчиларига ҳужум қилдилар. Гренобль студентларига ҳам ҳужум қилинди. Фашист безорилар Ренн ва Пуатьеда тўс-тўполон қилдилар.

Яқинда очиқдан-очиқ фашизм руҳидаги «янги тартиб» ташкилоти тузилди. Бу ташкилотнинг раҳбарлари террор ёрдамида студентларни қўрқитиш ва уларни ўз назоратига олишга интилаётган ўтакетган ўнг кучларнинг сиёсатини илгари сурдилар. «Янги тартиб», ташкилоти аъзоларидан бири очиқдан-очиқ бундай деди: «Маъмурлар университетларда тартиб ўрнатишдан ожиз бўлиб қолган бир пайтда» ташкилот бу «вазифа»ни ўз зиммасига олади.

Фашист унсурлар активлашиб қолганлиги муносабати билан Нантердаги оммавий қатнашчилари меҳнаткашларни, студентларни ва ўқитувчиларни, мамлакатнинг бутун аҳолисини ҳушёр бўлиб, иғвогарликка қарши биргаликда кураш олиб боришга чақирдилар.

ФАШИЗМ ҚУРБОНЛАРИ ХОТИРАСИ КУНИ

АДДИС-АБЕБА, 19 февраль. ТАСС мухбири **Б. Васильев** хабар беради:

Бугун Эфиопия қурбон бўлган кишилар хотирасини нишонлаётир. Бундан 33 йил муқаддам мамлакатни босиб олган Италия фашистлари Эфиопия пойтахтининг аҳолисидан 1000 кишини отиб ташлаган эдилар.

Бугун Аддис-Абебада фашизм қурбонлари хотирасига қурилган ёдгорлик супасига гулчамбарлар қўйиш тантанали маросими бўлиб ўтди. Бу маросимда Эфиопиянинг бош министри Аклилу Абтевольд, министрлар ва бошқа расмий кишилар қатнашишди.

Эфиопия ватанпарварларининг фашистлар оккупациясига қарши кураши, деб ёзади «Эфиопиэн геральд» газетаси, Африкада мустамлакачиларнинг ҳукмронлиги узоққа чўзилмаслигини ўшанда бутун дунёга кўрсатган эди. Газета ҳозир Жанубий Африка Республикаси, Жанубий Родезия, Ангола, Мозамбикда мавжуд вазият фашистлар оккупацияси йиллари Эфиопияда бўлган вазиятнинг ўзгинасидир, деб кўрсатади. «Бироқ, — деб таъкидлайди газета, — биз келажакка комил ишонч билан қараяпмиз. Қардошларимиз учун яхши умид ва озодлик тонги яқинлашиб қолди».

СОМОСА ҚУРОЛЛАНМОҚДА

САН-ХОСЕ, 19 февраль. (ТАСС). Никарагуа диктатори Сомоса қуролланишни давом эттирмоқда. АҚШ бу соҳада унга ёрдам беряпти. Маҳаллий «Пренса» газетасининг хабар беришича, яқинда АҚШдан қурол-яроғларнинг янги туркуми Никарагуага келтирилган. Газетанинг ёзишича, янги ҳарбий қурол ва анжомлар аввало, мамлакат меҳнаткашларининг демократик ҳаракатларига қарши репрессияларни кучайтириш учун мўлжалланган. Ана шу қурол-яроғларнинг ҳаммаси мамлакатда «тартиб сақлаётган Сомоса батальони» деб аталган батальон ихтиёрига топширилганлиги бежиз эмас.

ПОЛЬША. Катовиц воеводлигига қарашли кўплаб автомобиль йўлларида беморларга биринчи ёрдам кўрсатишга мўлжалланган дори-дармонлар солиб қўйилган қутичалар ўрнатилган. Бу узоқ йўлга чиққан машина ҳайдовчилари ва пассажирлар учун ниҳоятда қулай бўлмоқда. Суратда: автомобиль йўлларининг бирида ўрнатилган дори-дармонлар қутичаси.
ЦАФ—ТАСС фотоси.

СПОРТ

ЧАНҒИ СПОРТИ. Чехословакияда ўтаётган жаҳон чемпионати мусобақаларида совет чанғичилари 11 та медални — бешта олтин, иккита кумуш ва тўртта бронза медалини қўлга киритишди. Мусобақаларнинг сўнгги турларидан қатъий назар СССР терма командаси ҳозироқ норасмий команда ҳисобида ғолиб бўлди.

●

ФУТБОЛ. Москванинг «Динамо» футболчилари Австралияда дастлабки ўйинни ўтказдилар. Улар Перт шаҳрида Ғарбий Австралия штати терма командаси устидан 5:0 ҳисобида ғалаба қозонишди. Тўпларни Еврюжихин, Семин, Аничкин ва икки марта Эштерков киритди.

Румыния терма командаси футболчилари Бразилиянинг машҳур «Васко де Гама» командасини 2:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

●

ШАШКА. Тошкентда ўтаётган юз катакли шашка чемпионатида 9 та тур ўйналди. Ҳозирча 8 очко олган спорт мастери С. Гуляев пешқадамлик қилмоқда.

●

ХОККЕЙ. 19 февраль куни СССР кубоги учун Москванинг «Спартак» ва «Динамо» командалари ўртасида финал мусобақаси бўлди. 2:1 ҳисобида ғалаба қозонган спартакчилар фахрий совринни қўлга киритдилар.

●

ШАХМАТ. Будапештда бўлаётган халқаро турнирда совет гроссмейстери П. Керес тўққиз турдан сўнг 6,5 очкони қўлга киритиб, биринчи ўринда бормоқда. У кейинги турда югославиялик шахматчи Ивков билан дуранг ўйнади. Пешқадамнинг запасда яна бир кечиктирилган ўйини бор.

ПОРАХЎР ҚУРТФУРУШ

ҲАЖВИЯ

Собиржон бугун ҳам хафа бўлиб қайтди. У тўппа-тўғри бурчакдаги уйга ўтиб кетди. Хотини эрининг авзойини кўриб, бир нима дейишга ботинолмади. Фақат «тинчликми» деяолди.

— Яна эртагаймиш...

— Эртасини ҳам ер ютсин...

Кеч кирди, тонг отди. Собиржон нохуш ўтириб нонушта қилди. Қабулхонада навбат кутиб ўтириб, ниҳоят ичкарига кирди. Ўша-ўша муомала. Билинар-билинмас бош ирғаб саломлашиш, кирувчининг сўроғидан кейин энгакни юқорига кўтариб, ғалати қараш, стол устидаги ойнага бир шапалоқ уриб, «эртага келинг» ишораси ва безрайиб қараб туриш...

Тарс ёрилиб кетай дейди Собиржоннинг юраги. Қани энди йўқ, деган жавобни овоз чиқариб айтса. Йўқ айтмайди, гапирмайди. Имо-ишора билан чиқариб юборади келган кишиларни.

— Эртанинг таги борми, — ўзини бирмунча босиб сўрайди Собиржон, — ахир бола-чақамиз бор...

Яна ойнага шапалоқ тушади. Тавба, бу бор деганими, йўқ деганими? Собиржон яна бир паст кутиб туради. Бошлиқ ҳам зерикмайди, унга тикилиб тураверади. Кўз уриштиришларни секретарь қиз кириши бузади. Собиржон узоқ уф тортиб, чиқиб кетади, кўнглида ҳар хил ҳаёллар ғалаён қилади. Феъли бузилади, яна ўзини босади. Ҳовлига чиқади.

Шу пайт нотаниш овоз:

— Ҳа, ука жуда безовтасиз, тинчликми ўзи, — дейди.

Собиржон у киши билан истар-истамас саломлашади. «Энди» дея гап бошламоқчи бўлади, аммо у муғомбирона кулиб:

— Биламан дардингизни. Ишга кирмоқчисиз, шундайми? Ха, ана балли. Кузатиб юрибман, келиб-кетганларингиздан хабардорман... Хўш... Энди ука... ўзингиздан қолар гап йўқ, ҳали айтишади-ку, мушук ҳам бекорга офтобга чиқмайди, деб. Маъқулми, ҳа, ўлманг... Қани, буёққа юринг...

Нотаниш киши Собиржоннинг қўлидан ушлаб хилватроқ бурчакка олиб боради.

— Хўш, хўжайиндан хафа бўлдингизми? Оббо, сиз-ей, у киши ўзлари шунақалар... Хўш, мен сизга бир гап айтаман: ҳали кўчадан кираверишда бурчакдаги магазинга кўзингиз тушгандир, ҳа, яшанг... Ўша магазиннинг нариги томонида қурт, хўроз қанд сотиб ўтирган киши бор, Абдулхайир исмлари. Ёнларига борасиз, қурт оласиз...

— Олганман, қайси куни кўнглим озиб кетиб, ўша кишидан қурт олиб сўргандим.

— Қурт олишда олиш бор, — нотаниш киши маъноли кўз қисиб қўяди, — қурт олишдан олдин «ассаломуалайкум, Абдулхайир ака» дейсиз. Буёғи юришиб кетаверади, уқдингизми? Кейин, ҳим, эртага шу ерда кўришамиз, уқдингизми? хўп хайр, ука, омон бўлинг...

Нотаниш киши тез юриб, ташқарига чиқиб кетади. Собиржоннинг боши ғовлаб, бирпаст нима қилишини билолмай, гангиб туради. Кейин кўча бошига, магазин ёнидаги қуртфуруш ёнига боради. Ўзи-никига ўхшамайдиган ғалати овозда «ассаломуалайкум Абдулхайир ака» дейди. Қуртфуруш ялт этиб рўпарасида серрайиб турган одамга қарайди ва дарров ўзини тутиб олиб:

— Келинг, укахон, хизмат, қани бу ерга ўтирсинлар...

Собиржон ўтиради. Қуртфуруш давом этади:

— Шундай денга, ҳимм, хўш, йигит кишининг бошига нималар тушмайди, дейсиз.

Унинг бу гапларини эшитиб, Собиржон ҳайрон: «ё ажабо, қаёқдан билаяпти менинг аҳволимни? Идора бошлиғининг тили шу одамдами? Ҳаммасини билиб айтаяпти. Э, мен хом калла, илгарироқ шу одамга учрамайманми, ўзимни-ўзим хуноб қилмай...

Гапнинг қаерга бориб тақалиши, бошлиқнинг шунча кундан бери қилган ҳаракатлари, бир нима дейиш ўрнига имо-ишорадан нарига ўтмаганлиги Собиржонга аниқ равшан бўлади. Ўртадаги сирли ҳаракатлар, ана шу сирли арқоннинг учини бир томондан ким ушлаб турибди, иккинчи томондан ким, аста-секин тушуна бошлайди. Икки томондан тортиб турилган арқонга қоқилмай илож йўқ.

Мана Собиржон ҳам хоҳласа-хоҳламаса қоқилади: «Тавба, ҳамма шунақа йўл билан ишга кирармикан? Илгари хизматга олишганда бунақа бўлмаганидим-ку? Оғайниларим ҳам ишга кириш маш-машасини бунчалик тортишмаганиди-ку?... Қаёқдан ҳам шунақа одамларга дуч келдим?» Собиржон ҳаёлдан бўшаб, таваккал қилади.

— Агар иложи бўлса...

— Сиз буёғидан хотиржам бўлаверинг, укахон. Эртага ўнбирда у кишининг ёнига киринг, ишга жойлашдим, деб ҳисоблайверинг...

— Раҳмат, — Собиржон ўрнидан туради, ўнг қўлини кўксига қўйиб қуллуқ қилади, — асло унутмайман ҳимматингизни.

У орқаси билан юриб кетишга чоғланган эди, қуртфуруш тўхтанг, ишорасини қилади. Тўхтайди. Яна яқинроқ боради.

— Эслик йигит кўринасиз, — тамшаниб туриб давом этади қуртфуруш, — эшитгансиз, албатта, мушук ҳам бекорга офтобга чиқмайди, деган гапни. Ўлманг, энди мен сизга айтсам, укахон, бу ишларнинг жиндак чой-чақаси бўладида...

— Э-ҳа, унутибман, эшитсак бўладими? — Собиржон ўзини гўлликка солиб сўрайди.

— Хўш, ўтаётган ишингиз ёғлиққина, чак томса мой томади. Мана, ака-ука бўлиб қолдик, ўша ёғдан биз ҳам ялаб туриш умидидамиз. Хамир учидан патир, деганларидек, ҳозирча беш болани юмалатворсангиз, мен сизга айтсам, иш чаққонроқ кўчади. А, лаббай...

— Нима ҳам дердик? Хўп, қани, уёқ-буёғимизни қоқиштириб кўрайлик-чи, — Собиржон дудмал жавоб беради.

— Хотиржам бўлаверайми? — қуртфуруш таъкидлаб сўрайди.

— Ҳа, энди, албатта...

Ҳақиқатан ҳам Собиржон айтилган пулни бир амаллаб йиғади. Қариндош-уруғ, ошна-оғайни, «ҳа майли, узилиб кетарсан» деб йўқ дейишмайди. У ана шу қуроқ пулларни жамлаб санайди. Кўзининг олови чиқиб кетади. Шунча пулни бераманми? Бир кишидан шунчадан олаверса..?

Қуртфуруш қўллари қалтираб, ранги гоҳ ўчиб, гоҳ кўкариб, пулни санаб олади. У пулни исқирт кўрпача тагига қистиради.

— Хўп, ука, кетаверинг, — дея тиржаяди, — биз...

Собиржон кетади. Эртаси куни соат ўнбирда бошлиқ олдига киради. У кирувчи кишини кўриши билан ўрнидан туради, илжаяди, иккала қўлини олдинга чўзиб, Собиржонга томон юради:

— Оббо, оғайнижоней, танимасни сийламас бўлибди-да? Узр, минг бор узр...

Шу пайт эшик очилиб, кимдир «Собиржон», дейди. У ялт этиб қараса, кеча икки юз сўм қарз берган дўсти Хушёр Аъзамов. У ҳеч нимага тушунмасликка солади ўзини.

Бошлиқ ҳам ранги ўчиб, турган жойида қотиб қолган эди. негаки, Хушёр Аъзамовнинг орқасида, қабулхона йўлагида, авзойи ўзгариб қуртфуруш уят иш қилиб қўйган боладек бошини экканича шалвираб турарди...

Ҳамма нарса равшан бўлади. Собиржон олаётган қарз пулини нимага сарфланишини айтганда Хушёр Аъзамов «йўқ» демаган. Пулни берган ва уни кимга узатгани, қаёққа кетганини билинтирмай кузатган. Собиржон қуртфуруш олдидан қўзғалиши билан Хушёр унинг ёнига борган ва қизил книжкасини кўрсатиб, ўзига таниш пулларни олган. Қуртфуруш аввалига ўзини ҳар ёққа солиб кўрган ва ҳатто буларнинг ҳаммасини хўжайин олади, бизга шўрваси қолади, деган. У анови одамни, яъни Собиржонни қуртфуруш билан таништирган шахсни ҳам айтиб берган, лекин Хушёр билан қуртфуруш гаплашиб турганини кўриб, у иблис қаёққадир ғойиб бўлган эди.

Сир очилиб, қуртфуруш тагидаги исқирт кўрпача қоқилганда «хўжайин» ўзини қуруққа олди.

— Қани, менда пул борми, қуртфурушдан сўрайверинглар, у порахўр, мен биламан, — деган.

Шунда қуртфуруш ёқасини ушлайди.

— Ё тавба... унинг кўзлари ола-кула бўлиб кетади.

Шундай қилиб, ҳозирча «порахўр қуртфуруш» қўлга тушди, буёғи нима бўларкин, кейин айтамиз...

С. МАҲКАМОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
9.55 — **Кўрсатувлар программаси.**
Ўзбек тилида: 10.00 — **Телеминиатюралар театри,** 10.40 — **«Она қиссаси»** (Бадиий фильм).
12.00 дан — **Москва кўрсатади.**
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
16.55 — **Кўрсатувлар программаси,** 17.00 — **Телеянгиликлар** (рус тилида).
Ўзбек тилида: 17.10 — **Болалар учун концерт,** 17.40 — **«Қувноқлар клуби»** (Қўғирчоқ фильм. Биринчи серия), 18.05— **«Ёшлик»** студияси кўрсатади. **«Ғазалхон ёшлигим»,** 19.00 — **Телеянгиликлар,** 19.15 — **Халқ талантлари концерти,** 19.55 — **Кўрсатувлар программаси.**
20.00 дан — **Москва кўрсатади.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
12.00 — **Уқув кўрсатувлари программаси. Программалаштирилган ўқув** (рус тилида).
15.00 дан — **Москва кўрсатади.**
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ
Ўзбек тилида: 20.00 — **«Чашма»** (Халқ оғзаки ижоди программаси). 20.50 — **«Мўъжизалар маскани»** (цирк томошалари), 21.30 — **«Инқилоб чавандозлари»** (Бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
18.15 — **Тошкент кўрсатади.**

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА— 21/II да **Шоҳ Эдип,** 22/II да **Парвона.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 21/II да **Паранжи сирлари,** 22/II да **Қайнона** (кундузи). **Фарғона тонг отгунча** (кечқурун).

КИНО

Усмирлар (2 серия) — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).
Дўппи кийган фаришта — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10, кундуз 12, 4, кеч 8 да).
Она муҳаббати (2 серия) — НАВОИЙ НОМЛИ (ўзбек тилида, кундуз ва кечқурун).
Айбсиз — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 2, кеч 6 ва 9.45 минутда).

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИГА
қурилиш мутахассислиги ишчилари, спорт иншоотлари эксплуатацияси бўйича усталар, слесар-сантехниклар, электротехниклар, радиотехниклар, ёрдамчи ишчилар, спорт мавсуми вақтида ишлаш учун стадионга кириш билетларини сотувчи кассирлар
КЕРАК
Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Социализм кўчаси, 21 уй, кадрлар бўлими.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор—В36495 Редактор ўринбосарлари — В35885, В37916 Масъул секретарь — В34808, Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936, Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786, Партия турмуши, Ахборот ва спорт бўлимлари — В35811, Қишлоқ хўжалиги, фан, мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050, Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В38761, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048, Эълонлар бўлими — В38142, Коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Г. 1586. ИНДЕКС — 64697 Р — 01252